

Μεγιστοποίησε η Ελληνική Κυβέρνηση τα Έσοδα από την Εκχώρηση των Τεσσάρων Τηλεοπτικών Αδειών;

Γρηγόρης Θ. Παπανίκος

(5 Σεπτεμβρίου 2016)

Δεν χωρεί αμφιβολία ότι οι τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές συχνότητες είναι δημόσιο αγαθό που πρέπει να δημιουργεί έσοδα για το κράτος. Όσο πιο πολλά τα έσοδα, τόσο το καλύτερο. Συνεπώς, η κάθε κυβέρνηση θα πρέπει να βρει εκείνο τον τρόπο (διαγωνισμό) που μεγιστοποιεί το συνολικό τίμημα που θα πληρώσουν όσοι ενδιαφέρονται να δημιουργήσουν ή να διατηρήσουν ένα τηλεοπτικό κανάλι.

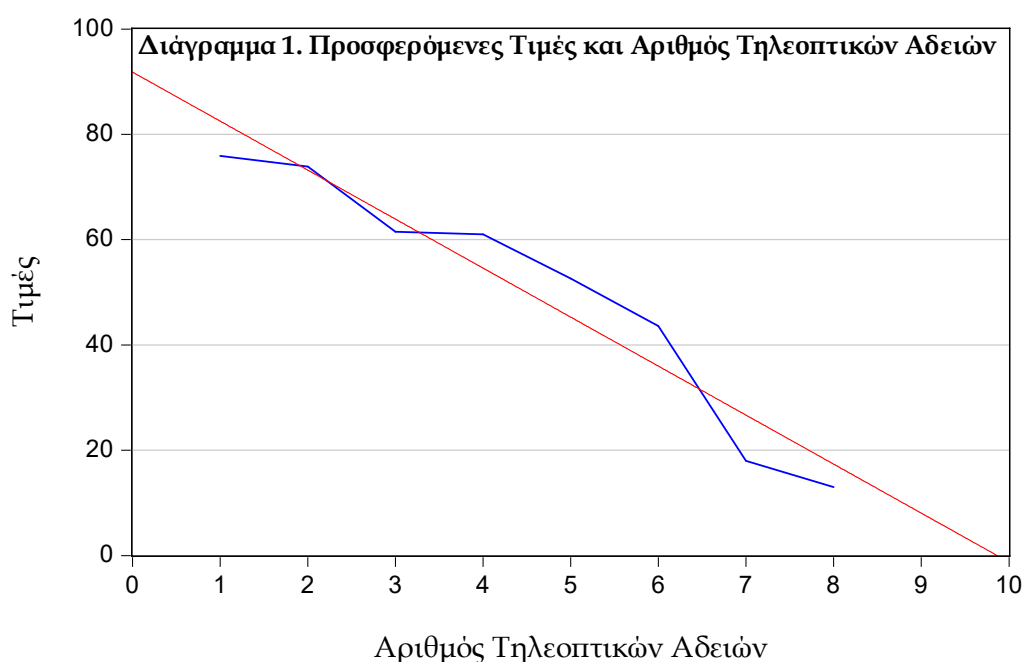
Το κρίσιμο (οικονομικό) ερώτημα είναι ποιος είναι αυτός ο άριστος αριθμός τηλεοπτικών αδειών; Η απάντηση εξαρτάται από την ζήτηση για τηλεοπτικές άδειες πανελληνίας εμβέλειας. Επειδή μια τέτοια ζήτηση δεν μπορεί να εκτιμηθεί, εκ των προτέρων τουλάχιστον, οικονομικά, καθίσταται σχεδόν αδύνατο να υπολογιστεί ο αριθμός των αδειών που θα μεγιστοποιούν αυτά τα έσοδα.

Από την άλλη πλευρά, ο μέγιστος αριθμός υπολογίζεται τεχνολογικά, δηλαδή από τις δυνατότητες του συστήματος. Εξ αντικειμένου, όμως, ο άριστος αριθμός αδειών δεν μπορεί να ξεπερνά αυτόν τον αριθμό. Η πρόσφατη ελληνική και πρωτότυπη δημοπρασία των τηλεοπτικών αδειών αποκαλύπτει οκτώ σημεία (όσοι και οι «παίκτες») της συνάρτησης ζήτησης για τις ελληνικές τηλεοπτικές άδειες, αν υποθεθεί ότι τα τελικά «κτυπήματα» δείχνουν και την πραγματική μέγιστη προτίμηση. [Σημείωση: πολύ πιθανόν να ήταν υψηλότερα τα «κτυπήματα» και απλώς μερικοί «παίκτες» ήταν τυχεροί ή/και κατάφεραν να «κοροϊδέψουν» το σύστημα διαγωνισμού].

Επειδή ο τρόπος διαγωνισμού που έγινε για τις ελληνικές τηλεοπτικές άδειες προσομοιάζει με αυτό που στην μικροοικονομική θεωρία αποκαλείται «διάκριση τιμών πρώτου βαθμού» (first degree price discrimination) είναι σχετικά εύκολο να «κατασκευάσουμε» την ζήτηση για τις τηλεοπτικές άδειες, χρησιμοποιώντας τις οκτώ τιμές που ανακοινώθηκαν στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Αυτές οι τιμές παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1. Προσφερόμενες Τιμές για τις Τηλεοπτικές Άδειες								
Άδεια	1	2	3	4	5	6	7	8
Εκατομμύρια Ευρώ	75.9	73.9	61.5	61	52.6	43.6	18	13

Στο Διάγραμμα 1 απεικονίζεται καλύτερα η «αποκαλυφθείσα» ζήτηση, δηλαδή των προσφερόμενων τιμών (βλέπε την τεθλασμένη γραμμή). Η ευθεία γραμμή είναι η απλή γραμμική παλινδρόμηση που υπολογίζεται ως εξής: Αριθμός Αδειών(Q) = 9,46 - 0,096328xΤιμή(P). Η γραμμή είναι πολύ κοντά στις πραγματικές παρατηρήσεις. Μάλιστα, ο συντελεστής προσδιορισμού της παλινδρόμησης είναι 91%. Υπάρχει δηλαδή σχετικά ισχυρή γραμμική συσχέτιση.

Με δεδομένη την παραπάνω ζήτηση, ποια θα ήταν η καλύτερη επιλογή της κυβέρνησης έτσι ώστε να μεγιστοποιήσει τα συνολικά έσοδα από την πώληση των τηλεοπτικών αδειών; Ο Πίνακας 2 δίνει κάποια πιθανά σενάρια ως απάντηση σε αυτό το ερώτημα. Το πρώτο σενάριο αναφέρεται σε αυτό που πραγματοποιήθηκε. Απέδωσε το μικρότερο δυνατό συνολικό έσοδο για το ελληνικό δημόσιο (βλέπε τελευταία στήλη του Πίνακα 2).

Το Σενάριο Β είναι παρόμοιο με τις συνθήκες του Σεναρίου Α, δηλαδή ο αριθμός των αδειών παραμένει ο ίδιος (τέσσερις), αλλά δίνονται στους πλειοδότες. Σε αυτή την περίπτωση, το κράτος θα είχε έσοδα 272 εκατομμύρια ευρώ, δηλαδή το κράτος έχασε 26 εκατομμύρια ευρώ έσοδα σε σχέση με το πραγματοποιηθέν Σενάριο Α.

Πίνακας 2. Σενάρια Αριθμού Τηλεοπτικών Αδειών και Συνολικά Δημόσια Έσοδα (σε εκατομμύρια ευρώ)

	1	2	3	4	Μέση Τιμή	Συνολικά Έσοδα
Σενάριο Α (4 άδειες)	75,9	73,9	52,6	43,6	61,5	246
Σενάριο Β (4 άδειες)	75.9	73.9	61.5	61	68,1	272
Σενάριο Γ (8 Άδειες)					50	400
Σενάριο Δ (9-10 Άδειες)					45-50	450

Το Σενάριο Β θα μπορούσε να το υλοποιήσει ο οποιοσδήποτε μέσα σε λίγες ώρες και με ζωντανή κάλυψη σε όλο το πανελλήνιο. Μάλιστα, ίσως αυτό το σενάριο να έδινε ακόμη περισσότερα χρήματα, αν γνώριζαν όλοι οι συμμετέχοντες τις τιμές των άλλων «παικτών», διότι έτσι θα αποκαλυπτόταν οι πραγματικές (μέγιστες) τιμές (reservation prices) όλων. Στο Σενάριο Α «παίκτες» που «κτύπησαν» μεγαλύτερες τιμές δεν έλαβαν τηλεοπτική άδεια και αυτό κάνει τη διαφορά με το Σενάριο Β. Σε μία ανοικτή διαδικασία αυτό δεν θα συνέβαινε και τα κρατικά έσοδα θα ήταν μεγαλύτερα. Όποιος σχεδίασε έτσι το διαγωνισμό στοίχισε στο ελληνικό δημόσιο τουλάχιστον 26 εκατομμύρια ευρώ.

Το Σενάριο Γ δίνει το άθροισμα των μέγιστων «κτυπημάτων» όλων των συμμετεχόντων (και των οκτώ), όπως παρουσιάζονται στον Πίνακα 1. Σε αυτή την περίπτωση τα συνολικά έσοδα θα ήταν 400 εκατομμύρια ευρώ. Το σενάριο Δ αντιστοιχεί στην πλήρη εκμετάλλευση του πλεονάσματος του καταναλωτή που δίνεται από το εμβαδόν κάτω από την καμπύλη ζήτησης του Διαγράμματος 1. Ο διαγωνισμός του Σεναρίου Δ είναι πολύ εύκολος. Η κυβέρνηση θέτει μία τιμή 50 εκατομμύρια ευρώ και δίνει δέκα άδειες. Όποιος τα δώσει, τις παίρνει. Οι δέκα άδειες φαίνεται να είναι ο άριστος αριθμός των αδειών που αντέχει η ελληνική αγορά της ιδιωτικής τηλεόρασης.

Προσοχή! Τα σενάρια Γ και Δ δεν μπορούν να θεωρηθούν απολύτως συγκρίσιμα με τα σενάρια Α και Β γιατί οι τιμές δεν λαμβάνουν υπόψη την επίδραση του μεγαλύτερου αριθμού των τεσσάρων αδειών στις τιμές των τεσσάρων πρώτων με τις μεγαλύτερες τιμές. Τα «κτυπήματα» θα ήταν μικρότερα αλλά δεν θα ήταν μικρότερα από το Σενάριο Β. Επιπροσθέτως, αν υπολογιστούν και τα άλλα έσοδα του κράτους από την λειτουργία περισσότερων καναλιών, τελικά τα έσοδα του δημοσίου θα ήταν ακόμη περισσότερα στην περίπτωση των Σεναρίων Γ και Δ. Απαιτείται, συνεπώς, μία λεπτομερής μελέτη. Είμαι σίγουρος ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας θα τη ζητήσει πριν αποφασίσει.

Δεν υπάρχει εμπειρική οικονομική ανάλυση χωρίς προβλήματα. Και πόσο μάλλον αυτή εδώ που έγινε πρόχειρα και βιαστικά για να ικανοποιήσει την ατομική περιέργεια του γράφοντος. Ενδεικτικά να αναφερθούν τα πιο σοβαρά προβλήματα.

Πρώτον, η καμπύλη ζήτησης και η οικονομετρική της διερεύνηση δεν μπορεί να γίνει με μόνο οκτώ παρατηρήσεις. Κάπως μετριάζεται η αδυναμία αυτή από την γραμμικότητα της σχέσης που όπως γνωστό μία ευθεία ορίζεται από δύο μόνο σημεία. Τα οκτώ είναι υπεραρκετά.

Δεύτερον, όπως ήδη αναφέρθηκε, οι προσφερόμενες τιμές των συμμετεχόντων στον διαγωνισμό δίνονται με δεδομένο ότι ο αριθμός των αδειών ήταν τέσσερις. Αν ήταν παραπάνω, οι τιμές μπορεί να ήταν χαμηλότερες αλλά και οι παίκτες περισσότεροι. Συνεπώς, τα σενάρια Γ και Δ δεν είναι άμεσα συγκρίσιμα με τα σενάρια Α και Β. Πάντως, τα έσοδα δεν θα μπορούσε να ήταν λιγότερα. Στην χειρότερη περίπτωση να ήταν ίσα. Σε αυτή την περίπτωση θα εξυπηρετούνταν και μη οικονομικοί λόγοι όπως, για παράδειγμα, η πολυφωνία των τηλεοπτικών καναλιών.

Τρίτον, δεν αναλύθηκαν τα πιθανά έσοδα των ιδιωτών από τις τηλεοπτικές άδειες με τα διαφημιστικά να είναι ένα μέρος αυτών. Η παρατήρηση αυτή δεν αφορά μόνο τα πιθανά «μαύρα» χρήματα αλλά και στο γεγονός ότι για κάποιους η ενασχόληση με την τηλεόραση μπορεί να θεωρείται περισσότερο καταναλωτικό αγαθό παρά μία επενδυτική δραστηριότητα. Και ως τέτοια είναι διατεθειμένος να την πληρώσει για να κάνει το «κέφι» του. Το ίδιο επιχείρημα χρησιμοποιείται και στην αγορά μιας ποδοσφαιρικής ομάδας. Αν αυτός ο λόγος είναι σημαντικός, τότε σίγουρα ο αριθμός των αδειών που θα δοθούν θα πρέπει να είναι ο μέγιστος που επιτρέπει το σύστημα.

Τέταρτον, το οποίο σχετίζεται και με το προηγούμενο, δεν αναλύθηκε εδώ η στρατηγική συμπεριφορά των παικτών και ο γενικότερος ρόλος τους στο πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό γίγνεσθαι της χώρας. Για παράδειγμα, κάποιος που θεωρεί τον εαυτό του πολύ σπουδαίο (δύσκολο να βρει κανείς μη «σπουδαίο» «παίκτη» σε αυτό το διαγωνισμό) θα θεωρούσε μεγάλη αποτυχία, αν έχανε την τηλεοπτική άδεια και γι' αυτό ήταν διατεθειμένος να δώσει όσα-όσα. Αυτό και σε συνδυασμό με τον τρίτο λόγο ίσως να εξηγεί γιατί παραξενεύτηκε(;) η κυβέρνηση για τις υψηλές τιμές. Το ερωτηματικό αφορά τους δύο νέο-εισερχόμενους στην τηλεοπτική αγορά που θεωρούνται φιλικά προσκείμενοι στην κυβέρνηση και είναι αυτοί που έκαναν και τα πολύ μεγάλα «κτυπήματα». Αν η υψηλή τιμή αποτελεί δικαίωση για την κυβέρνηση, τότε θα ήταν εύκολο για αυτήν να βρει 1-2 «κουμπάρους» και να τους πει «κτύπα» εσύ και εδώ είμαι εγώ. Μάλιστα, ο

πρώτος επιλαχών δήλωσε ότι επίτηδες ανέβαζε τα «κτυπήματα» στην τέταρτη άδεια. Αν και είμαι σίγουρος ότι αυτά δεν μπορούν να συμβούν σε μία χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μάλιστα της ευρωζώνης όπως είναι η Ελλάδα. Από την άλλη, η ανακοίνωση των ονομάτων των συμμετεχόντων στο διαγωνισμό μπορεί να απέτρεψε άλλους, ίσως πιο σοβαρούς επενδυτές, να συμμετάσχουν στο διαγωνισμό μια και δεν είχαν «μπάρμπα στην Κορώνη».

Σίγουρα ο διαγωνισμός πρέπει να επαναληφθεί. Το Συμβούλιο της Επικρατείας, εκτός των άλλων, θα πρέπει να ζητήσει μία οικονομική πραγματογνωμοσύνη για να διερευνηθεί αν αυτός ο διαγωνισμός της κυβέρνησης μεγιστοποίησε το δημόσια έσοδα. Αν δηλαδή ήταν προς το δημόσιο συμφέρον. Από ό,τι φαίνεται δεν ήταν. Η σωστή προσέγγιση θα ήταν ένας ανοικτός διαγωνισμός εκδήλωσης ενδιαφέροντος για το μέγιστο δυνατό αριθμό αδειών που επιτρέπουν οι σημερινές τεχνολογικές συνθήκες. Χωρίς κανένα περιορισμό παρά μόνο το σεβασμό των νόμων του κράτους, όπως πρέπει να γίνεται για κάθε επιχειρηματική δραστηριότητα.

Αν ο διαγωνισμός είναι ανοικτός και χωρίς περιορισμό στον αριθμό των αδειών, τότε το ποιος κάνει τον διαγωνισμό, κυβέρνηση ή ΕΡΣ, είναι πραγματικά αδιάφορο. Και οι δύο, όμως, έχουν διακριτό ρόλο μετά το διαγωνισμό. Το κράτος να ελέγχει την τήρηση των νόμων και το ΕΣΡ να επιτελεί τον ρυθμιστικό του ρόλο.